

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

BIL TRIBIWNLYS ADOLYGU IECHYD MEDDWL CYMRU (AELODAETH)

Memorandwm Esboniadol
yn ymgorffori'r
Asesiad Effaith Rheoleiddiol a'r
Nodiadau Esboniadol

Ionawr 2026

Bil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth)

Memorandwm Esboniadol ar gyfer Bil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth)

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Is-adran Polisi Cyfiawnder Llywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru.

Datganiad yr Aelod

Yn fy marn i, byddai darpariaethau Bil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth), a gyflwynwyd gennyf ar 13 Ionawr 2026, o fewn cymhwysedd deddfwriaethol Senedd Cymru.

Julie James AS

Y Cwnsler Cyffredinol a'r Gweinidog Cyflawni
Yr Aelod o'r Senedd sy'n gyfrifol am y Bil

13 Ionawr 2026

Cynnwys

Rhan 1 – MEMORANDWM ESBONIADOL

1. Disgrifiad	3
2. Cymhwysedd Deddfwriaethol	4
3. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael	5
4. Ymgynghori	7
5. Y pŵer i wneud is-ddeddfwriaeth	8

RHAN 2 – ASESIAID EFFAITH RHEOLEIDDIOL

6. Crynodeb o'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol	9
7. Yr opsiynau	13
8. Costau a manteision	14
9. Asesiadau Effaith	15
10. Adolygu ar ôl gweithredu	16
11. Datganiad Fforddiadwyedd	16

ATODIAD 1 – Nodiadau Esboniadol	17
ATODIAD 2 – Mynegai o ofynion y Rheolau Sefydlog	20
ATODIAD 3 – Atodlen o Ddiwygiadau	24

RHAN 1 – MEMORANDWM ESBONIADOL

1. Disgrifiad

- 1.1. Mae Bil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth) yn gwneud diwygiadau i'r maen prawf cymhwyso ar gyfer aelodaeth feddygol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru; ac yn gwneud darpariaeth ôl-weithredol gysylltiedig ynghylch dilysrwydd penodiadau blaenorol i'r tribiwnlys ac aelodaeth ohono.
- 1.2. Mae'n darparu bod rhaid i aelodau meddygol o'r tribiwnlys hwnnw fod yn ymarferwyr meddygol cofrestredig a ddiffinnir fel person cofrestredig llawn o fewn ystyr Deddf Meddygaeth 1983, ond nad oes angen iddynt ddal trwydded i ymarfer o dan y Ddeddf honno.

2. Cymhwysedd Deddfwriaethol

Mae gan Senedd Cymru ("y Senedd") y cymhwysedd deddfwriaethol i wneud y darpariaethau ym Mil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth) ("y Bil") yn unol â Rhan 4 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 ("Deddf 2006"), fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Cymru 2017.

3. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

- 3.1. Mae mater technegol wedi'i nodi ynglŷn ag un agwedd ar y meini prawf ar gyfer penodi aelodau yn aelodau meddygol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru.
- 3.2. Diben y Bil yw:
 - (a) rhoi effaith i'r bwriad polisi mai'r maen prawf cymhwyso ar gyfer aelodau meddygol yw bod rhaid iddynt fod wedi'u cofrestru o fewn ystyr Deddf Meddygaeth 1983, ond nad yw'n ofynnol iddynt ddal trwydded i ymarfer o dan y Ddeddf honno, a
 - (b) dilysu'n ôl-weithredol unrhyw benodiadau ar gyfer aelodau meddygol nad oeddent ar adeg eu penodi yn bodloni'r gofyniad i ddal trwydded i ymarfer a chynnal dilysrwydd y rhai y mae eu trwydded wedi dod i ben yn ystod tymor eu penodiad fel aelod meddygol.
- 3.3. Sefydlodd Deddf Iechyd Meddwl 1983 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Iechyd Meddwl 2007) Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru. Cylch gwaith y tribiwnlys hwnnw yw ymdrin â cheisiadau a chyfeiriadau gan gleifion ac mewn cysylltiad â hwy o dan y Ddeddf. Mae Atodlen 2 i Ddeddf Iechyd Meddwl 1983 (fel y'i diwygiwyd) yn gwneud darpariaeth ynglŷn â chyfansoddiad y tribiwnlys, gan gynnwys y math o aelodau a'r gofynion penodi ar gyfer yr aelodau hynny. Ymhlith y mathau o aelodau y mae rhaid eu penodi mae aelodau meddygol. Y gofynion ar gyfer aelodau meddygol yw eu bod yn ymarferwyr meddygol cofrestredig ("registered medical practitioners") a benodir gan yr Arglwydd Ganghellor.
- 3.4. Nid yw'r ymadrodd hwn wedi'i ddiffinio yn Neddf Iechyd Meddwl 1983. Fe'i diffinnir yn Atodlen 1 i Ddeddf Dehongli 1978 i olygu "a fully registered person within the meaning of the Medical Act 1983 who holds a licence to practise under that Act". Mae adran 5 o Ddeddf Dehongli 1978 yn ei gwneud yn ofynnol i'r diffiniad hwnnw gael ei gymhwyso yn Neddf Iechyd Meddwl 1983 onid ymddengys bwriad i'r gwrthwyneb.
- 3.5. Diffinnir y swydd ar gyfer siambr gyfatebol y tribiwnlys Haen Gyntaf yn Lloegr fel person "registered within the meaning of the Medical Act 1983 whether or not they hold a licence to practice under that Act".
- 3.6. Bwriad y polisi yw diffinio'r meini prawf ar gyfer penodi aelodau meddygol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru fel nad oes angen trwydded i ymarfer. Felly, mae angen diwygio Atodlen 2 i Ddeddf Iechyd Meddwl 1983 i adlewyrchu'r polisi hwn.

- 3.7. Mae'r Bil hefyd yn cynnwys darpariaeth sy'n dilysu'n ôl-weithredol benodiad yr aelodau meddygol hynny nad oedd ganddynt drwydded i ymarfer naill ai ar adeg eu penodi neu a ganiataodd wedyn i'w trwydded ddod i ben yn ystod tymor eu penodiad fel aelod meddygol. Mae hyn yn golygu y bydd y penodiadau hynny'n cael eu trin fel pe baent yn ddilys o ddyddiad eu penodiad, heb unrhyw doriad.

4. Ymgynghori

- 4.1. Ni chynhaliwyd unrhyw ymgynghoriad ffurfiol ar yr amcanion polisi nac ar Fil drafft. Mae Bil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth) yn cael ei gyflwyno i'r Senedd drwy weithdrefnau brys i fynd i'r afael cyn gynted â phosibl â'r mater technegol sydd wedi'i nodi. Prif nod Llywodraeth Cymru yw cyflwyno deddfwriaeth yn gyflym i sicrhau y gall Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru barhau i weithredu a chyflawni ei ddyletswyddau statudol.
- 4.2. Wrth lunio'r Bil, mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio'n agos gyda rhanddeiliaid allweddol, gan gynnwys Llywydd Tribiwnlysoedd Cymru a Llywydd Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru.
- 4.3. Cyfrannodd absenoldeb dulliau amgen credadwy o sicrhau gweithrediad effeithiol parhaus y tribiwnlys, effaith gyfyngedig y Bil a'r angen i fynd i'r afael â'r mater ar frys i gyd at y penderfyniad i beidio â chynnal ymgynghoriad llawnach cyn cyflwyno deddfwriaeth.

5. Y pŵer i wneud is-ddeddfwriaeth

Mae'r Bil yn cynnwys pwerau i wneud is-ddeddfwriaeth neu i ddyroddi penderfyniadau.

RHAN 2 – ASESIAD EFFAITH RHEOLEIDDIOL

6. Crynodeb o'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol

- 6.1. Nid oes gan Fil Tribiwnlys Adolygu lechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth) unrhyw oblygiadau ariannol. Mae'n gwneud diwygiadau i'r maen prawf cymhwyso ar gyfer aelodaeth feddygol o Dribiwnlys Adolygu lechyd Meddwl Cymru. Amcan y Bil yw gosod gofynion ynglŷn â chymwysterau ar gyfer aelodau meddygol, gan alluogi unigolion sy'n ymarferwyr meddygol cofrestredig o fewn ystyr Deddf Meddygaeth 1983 ond nad ydynt yn dal trwydded i ymarfer o dan y Ddeddf honno i eistedd fel aelodau meddygol o Dribiwnlys Adolygu lechyd Meddwl Cymru. Mae'n cael ei gyflwyno i'r Senedd drwy weithdrefnau brys i helpu i sicrhau bod y tribiwnlys yn parhau i weithredu hyd eithaf ei allu ac yn cyflawni ei ddyletswyddau statudol.
- 6.2. Nid oes Asesiad Effaith Rheoleiddiol wedi'i gwblhau ar gyfer y Bil. Fodd bynnag, er mwyn bodloni Rheolau Sefydlog y Senedd, sef Rheol 26.6(viii) a (ix), mae'r tablau crynodeb o'r costau sydd fel arfer wedi'u cynnwys mewn memorandwm esboniadol wedi'u cwblhau ac maent wedi'u nodi isod.
- 6.3. Nid oes unrhyw ddarpariaethau penodol yn y Bil sy'n codi gwariant ar Gronfa Gyfunol Cymru.

Tabl A

Mae'r tabl a ganlyn yn rhoi crynodeb o gostau a manteision y Bil yn ei gyfanrwydd. Mae'r tabl wedi'i gynllunio i gyflwyno'r wybodaeth sydd ei hangen o dan Reol Sefydlog 26.6(viii) a (ix).

<i>Bil Tribiwnlys Adolygu lechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth)</i>		
Yr opsiwn a ffefrir: Mae dewisiadau amgen wedi'u hystyried, ond y ffordd o weithredu a ffefrir gan Lywodraeth Cymru yw cyflwyno deddfwriaeth i'r Senedd drwy weithdrefnau brys a fydd yn diwygio'r meini prawf cymhwyso ar gyfer aelodaeth feddygol o Dribiwnlys Adolygu lechyd Meddwl Cymru; ac yn gwneud darpariaeth ôl-weithredol gysylltiedig ynghylch dilysrwydd penodiadau blaenorol i'r tribiwnlys ac aelodaeth ohono.		
Cyfnod: Cyflwyniad	Cyfnod Arfarnu: 2025/26 ymlaen	Blwyddyn sail brisiau: 2025/26 ymlaen
Cyfanswm y Gost Cyfanswm: £ Dim Gwerth Presennol: £ Dim	Cyfanswm y Manteision Cyfanswm: £ Dim Gwerth Presennol: £ Dim	Gwerth Presennol Net: £ Dim

Cost weinyddol

Costau: Nid oes unrhyw gostau gweinyddol yn gysylltiedig â Bil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth). Effaith y Bil fydd gosod gofynion ynglŷn â chymwysterau ar gyfer aelodau meddygol, sy'n galluogi unigolion sy'n ymarferwyr meddygol cofrestredig o fewn ystyr Deddf Meddygaeth 1983 ond nad ydynt yn dal trwydded i ymarfer o dan y Ddeddf honno i eistedd fel aelodau meddygol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru. Yn ei hanfod, mae'n niwtral o ran cost.

Trosiannol: £ Dim	Cylchol: £ Dim	Cyfanswm: £ Dim	Gwerth Presennol: £ Dim
--------------------------	-----------------------	------------------------	--------------------------------

Arbedion cost: Mae arbedion gweinyddol posibl yn gysylltiedig â'r Bil hwn. Os na wneir y diwygiadau y mae'r Bil yn eu gwneud, o'r 41 aelod meddygol presennol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru, ni fydd llawer o'r rhai mwyaf gweithgar yn gallu eistedd mewn gwrandawiaidau, gan arwain o bosibl at y tribiwnlys yn methu â bodloni ei ofynion statudol. Byddai angen cynnal ymarferion recriwtio ychwanegol ar gyfer aelodau meddygol sy'n dal trwydded i ymarfer er mwyn ceisio cymryd lle'r rhai nad ydynt bellach yn gallu eistedd. Nid yw'n bosibl amcangyfrif y costau hyn ar hyn o bryd.

Trosiannol: £ Dim	Cylchol: £ Dim	Cyfanswm: £ Dim	Gwerth Presennol: £ Dim
--------------------------	-----------------------	------------------------	--------------------------------

Cost weinyddol net: £ Dim

Costau cydymffurfio

Nid oes unrhyw gostau o ran cydymffurfio'n gysylltiedig â'r Bil. Effaith y Bil fydd gosod gofynion ynglŷn â chymwysterau ar gyfer aelodau meddygol, gan alluogi unigolion sy'n ymarferwyr meddygol cofrestredig o fewn ystyr Deddf Meddygaeth 1983 ond nad ydynt yn dal trwydded i ymarfer o dan y Ddeddf honno i eistedd fel aelodau meddygol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru.

Trosiannol: £ Dim	Cylchol: £ Dim	Cyfanswm: £ Dim	Gwerth Presennol: £ Dim
--------------------------	-----------------------	------------------------	--------------------------------

Costau eraill

Nid oes unrhyw gostau'n gysylltiedig â'r Bil.

Trosiannol: £ Dim	Cylchol: £ Dim	Cyfanswm: £ Dim	Gwerth Presennol: £ Dim
-------------------	----------------	-----------------	-------------------------

Costau heb eu meintoli ac anfanteision

Fel y nodir uchod, mae cost bosibl heb ei meintoli yn gysylltiedig â phheidio â chyflwyno'r Bil. Gallai hyn olygu, o'r 41 aelod meddygol presennol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru, na fydd llawer o'r rhai mwyaf gweithgar yn gallu eistedd mewn gwrandawladau, gan arwain o bosibl at y tribiwnlys yn methu â bodloni ei ofynion statudol.

Manteision

Mantais y ffordd arfaethedig o weithredu yw y bydd pob aelod meddygol presennol o'r tribiwnlys yn gallu eistedd mewn gwrandawladau tribiwnlys, gan helpu i sicrhau bod y tribiwnlys yn cyflawni ei ddyletswyddau statudol.

Cyfanswm: £ Dim	Gwerth Presennol: £ Dim
-----------------	-------------------------

Tystiolaeth allweddol, rhagdybiaethau ac ansicrwydd

Fel y nodir uchod, effaith y Bil fydd gosod y gofynion ynglŷn â chymwysterau ar gyfer aelodau meddygol, sy'n galluogi unigolion sy'n ymarferwyr meddygol cofrestredig o fewn ystyr Deddf Meddygaeth 1983 ond nad ydynt yn dal trwydded i ymarfer o dan y Ddeddf honno i eistedd fel aelodau meddygol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru. Yn ei hanfod, mae'n niwtral o ran cost.

7. Yr opsiynau

- 7.1. Mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio gyda Llywydd Tribiwnlysoedd Cymru a Llywydd y Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl i ystyried yr holl gamau lliniaru posibl neu ddewisiadau amgen yn lle deddfwriaeth frys. Mae hyn wedi cynnwys ystyried:
- a yw unrhyw un o'r aelodau unigol heb drwyddedau yn gallu sicrhau un yn gyflym drwy eu gweithredoedd eu hunain;
 - a allai'r Cyngor Meddygol Cyffredinol gymryd rhywfaint o gamau i adfer (dros dro yn unig o bosibl) trwyddedau yn gyflym fel bloc i bawb a oedd yn dal un o'r blaen;
 - beth y gellir ei wneud i drawsneilltuo aelodau o'r tribiwnlys cyfatebol yn Lloegr; a
 - recriwtio aelodau meddygol newydd.
- 7.2. Nid yw gwneud i aelodau meddygol gael trwyddedau i ymarfer, naill ai drwy eu gweithredoedd eu hunain neu drwy gamau a gymerir gan y Cyngor Meddygol Cyffredinol yn ateb ymarferol, gan fod gofyniad parhaus o ran datblygiad proffesiynol parhaus na fydd y rhan fwyaf o aelodau meddygol yn ei fodloni ar hyn o bryd (mae llawer wedi ymddeol o ymarfer rheolaidd).
- 7.3. Nid oes rhaid i aelodau meddygol sy'n eistedd yn siambr gyfatebol y tribiwnlys Haen Gyntaf yn Lloegr gael trwydded i ymarfer. Mae Llywodraeth Cymru yn deall nad yw'r tribiwnlys yn cadw gwybodaeth am faint o'i aelodau meddygol sy'n dal trwydded ac, gan fod ganddo broblemau ar hyn o bryd hefyd gydag argaeledd aelodau meddygol i eistedd ar yr achosion y mae wedi'u rhestru, mae perygl y gallai trawsneilltuo amharu ar ei weithrediad.
- 7.4. Er bod proses recriwtio barhaus ar gyfer aelodau meddygol newydd o'r tribiwnlys, nid oes gan hyn unrhyw obaith o gyflawni'r nifer o aelodau newydd sydd eu hangen yn ddigon cyflym i gwrdd â'r diffyg presennol o aelodau meddygol.
- 7.5. Yn olaf, mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi ystyried a ellid defnyddio deddfwriaeth y DU i fynd i'r afael â'r sefyllfa bresennol. Mewn egwyddor, gellid cymryd camau drwy ddeddfwriaeth sylfaenol y DU pe bai Bil addas ar gael, neu drwy is-ddeddfwriaeth y DU. Fodd bynnag, byddai'r naill lwybr neu'r llall o reidrwydd yn cymryd misoedd lawer.
- 7.6. Felly, ein nod yw cyflwyno Bil brys i'r Senedd i sicrhau y gall aelodau meddygol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru nad oes ganddynt drwydded i ymarfer ddychwelyd i eistedd ar y tribiwnlys cyn gynted â phosibl.

8. Costau a manteision

- 8.1. Nid oes gan y Bil unrhyw oblygiadau ariannol. Ei amcan yw gosod gofynion ynglŷn â chymwysterau ar gyfer aelodau meddygol, sy'n galluogi unigolion sy'n ymarferwyr meddygol cofrestredig o fewn ystyr Deddf Meddygaeth 1983 ond nad ydynt yn dal trwydded i ymarfer o dan y Ddeddf honno i eistedd fel aelodau meddygol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru.
- 8.2. Mae'r Bil, sy'n cael ei gyflwyno i'r Senedd drwy brosesau brys, yn ateb cyflym i fynd i'r afael â mater technegol a allai, os na chaiff ei ddatrys, fel y nodir ym mhenodau blaenorol y Memorandwm Esboniadol hwn, effeithio ar allu Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru i fodloni ei rwymedigaethau statudol.

9. Asesiadau Effaith

- 9.1. Amcan y Bil yw gosod gofynion ynglŷn â chymwysterau ar gyfer aelodau meddygol, gan alluogi unigolion sy'n ymarferwyr meddygol cofrestredig o fewn ystyr Deddf Meddygaeth 1983 ond nad ydynt yn dal trwydded i ymarfer o dan y Ddeddf honno i eistedd fel aelodau meddygol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru. Rydym wedi ystyried effaith bosibl y Bil ac wedi nodi ein canfyddiadau isod.
- 9.2. Mae'n bwysig cydnabod bod y Bil wedi'i gynllunio i atal sefyllfa lle nad yw Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru yn gallu cyflawni ei rwymedigaethau. Yn arwyddocaol, nid ydym wedi gallu nodi unrhyw effaith negyddol a allai ddeillio o'r Bil.

Iechyd

- 9.3. Nod y Bil yw osgoi'r effaith andwyol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru yn methu â chyflawni ei ddyletswyddau statudol, gan helpu i sicrhau bod y tribiwnlys yn parhau i weithredu. Felly, dylid ystyried ei fod yn cael effaith fuddiol ar ddefnyddwyr y tribiwnlys a'u teuluoedd. Mae hyn hefyd yn cyd-fynd â'r nod llesiant "Cymru Iachach" fel y'i nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 sy'n anelu at gymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosibl a lle deellir dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol.

Effaith ar gydraddoldeb

- 9.4. Bydd y Bil yn helpu i sicrhau bod Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru yn parhau i gyflawni ei ddyletswyddau statudol. Bydd hyn yn amlwg yn cael effaith fuddiol ar ddefnyddwyr y tribiwnlys a'u teuluoedd sy'n aml ymhlith yr aelodau mwyaf agored i niwed yn ein cymdeithas.

Effaith ar hawliau plant

- 9.5. Yn yr un modd, pan fo plant a phobl ifanc neu eu teuluoedd yn ddefnyddwyr Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru, mae helpu i sicrhau bod y tribiwnlys yn parhau i allu cyflawni ei ddyletswyddau statudol o fudd sylweddol iddynt.

Effaith ar y Gymraeg

- 9.6. Rydym wedi ystyried effaith bosibl y Bil ar y Gymraeg ac wedi dod i'r casgliad mai bach iawn fydd yr effaith.

Prawfesur Gwledig

- 9.7. Nid yw'r Bil yn cynnwys unrhyw ddarpariaethau a allai effeithio'n wahanol neu'n anghymesur ar unigolion sy'n byw, yn gweithio, yn cymdeithasu ac yn gwneud busnes mewn ardaloedd gwledig.

Effaith ar yr amgylchedd, newid hinsawdd a bioamrywiaeth

9.8. Rydym wedi ystyried effaith bosibl y Bil ar yr amgylchedd, newid hinsawdd a bioamrywiaeth ac wedi dod i'r casgliad mai bach iawn fydd yr effaith.

Effaith ar y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol

9.9. Nod cyffredinol y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol yw sicrhau gwell canlyniadau i'r rhai sy'n wynebu anfantais economaidd-gymdeithasol. Fel sy'n wir am grwpiau eraill, bydd y Bil o bosibl yn cael effaith gadarnhaol ar y rhai sy'n wynebu anfantais economaidd-gymdeithasol pan fônt neu aelod o'u teulu hefyd yn ddefnyddwyr Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru, ac yn helpu i sicrhau gwell canlyniadau ar eu cyfer.

Effaith ar y system gyfiawnder

9.10. Mae Rheol Sefydlog 26.6(xii) yn ei gwneud yn ofynnol i Lywodraeth Cymru nodi effaith bosibl (os o gwbl) darpariaethau yn y Bil ar y system gyfiawnder yng Nghymru a Lloegr mewn asesiad effaith ar gyfiawnder. Mae Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru yn rhan o'r system gyfiawnder ddatganoledig ac felly, nid oes angen asesiad effaith ar gyfiawnder.

Effaith ar Breifatrwydd/Diogelu Data

9.11. Nid yw'r Bil yn gwneud unrhyw ddarpariaeth ar gyfer casglu, storio, diogelu, rhannu na rheoli data personol ac nid oes ganddo unrhyw oblygiadau ar gyfer defnyddio data personol na newid y defnydd o'r data hynny.

10. Adolygu ar ôl gweithredu

Bydd Uned Tribiwnlysoedd Cymru yn monitro effaith y Bil ar argaeledd unigolion i wasanaethu fel Aelodau Meddygol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru. Bydd hyn yn dechrau cyn gynted ag y daw'r darpariaethau i rym.

11. Datganiad Fforddiadwyedd

Ni fydd y Bil yn arwain at gost ariannol ychwanegol i gyrff cyhoeddus yng Nghymru ac felly nid oes unrhyw bryderon o ran fforddiadwyedd.

Atodiad 1

Nodiadau Esboniadol

Bil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth)

NODIADAU ESBONIADOL

CYFLWYNIAD

1. Mae'r Nodiadau Esboniadol hyn ar gyfer Bil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth) ("y Bil"), a gyflwynwyd i Senedd Cymru ar 13 Ionawr 2026. Fe'u lluniwyd gan Grŵp y Prif Weinidog Llywodraeth Cymru er mwyn cynorthwyo'r sawl sy'n darllen y Bil. Dylid darllen y Nodiadau Esboniadol ar y cyd â'r Bil ond nid ydynt yn rhan ohono.

CRYNODEB A'R CEFNDIR POLISI

2. Mae'r Bil yn mynd i'r afael â mater technegol sydd wedi ei nodi mewn perthynas â'r maen prawf penodi ar gyfer aelodau meddygol Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru.
3. Mae'n ofynnol gan baragraff 1 o Atodlen 2 i Ddeddf Iechyd Meddwl 1983 i aelodau meddygol y tribiwnlys hwn fod yn "registered medical practitioners" ("*ymarferwyr meddygol cofrestredig*"). Nid yw'r ymadrodd hwn wedi ei ddiffinio yn Neddf Iechyd Meddwl 1983. Fodd bynnag, fe'i diffinnir yn Atodlen 1 i Ddeddf Dehongli 1978 i olygu "a fully registered person within the meaning of the Medical Act 1983 who holds a licence to practise under that Act". Mae adran 5 o Ddeddf Dehongli 1978 yn ei gwneud yn ofynnol i'r diffiniad hwnnw gael ei gymhwyso yn Neddf Iechyd Meddwl 1983 onid ymddengys bwriad i'r gwrthwyneb.
4. Y bwriad polisi yw y dylai fod yn ofynnol i aelodau meddygol gael eu cofrestru o fewn ystyr Deddf Meddygaeth 1983 ond heb unrhyw ofyniad i ddal trwydded i ymarfer o dan y Ddeddf honno. Mae'r Bil yn diwygio Deddf Iechyd Meddwl 1983 er mwyn rhoi effaith i'r polisi hwnnw.
5. Felly, mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno Bil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth) i'r Senedd er mwyn galluogi personau sydd wedi eu cofrestru'n llawn o fewn ystyr "fully registered" yn Neddf Meddygaeth 1983 i gael eu penodi yn aelodau meddygol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru, pa un a yw'r personau hynny yn dal trwyddedau i ymarfer ai peidio.

6. Mae'r Bil hefyd yn darparu, pan fo personau wedi eu penodi yn y gorffennol yn aelodau meddygol ond nad oeddent yn dal trwydded i ymarfer neu yr oeddent wedi caniatáu i'w trwydded ddarhod, bod y penodiadau hynny ac aelodaeth y personau hynny o'r tribiwnlys yn ddilys.
7. Effaith y Bil fydd newid y gofynion cymhwyso ar gyfer aelodau meddygol er mwyn galluogi unigolion sy'n bersonau sydd wedi eu cofrestru'n llawn o fewn ystyr "fully registered person" yn Neddf Meddygaeth 1983 ond nad ydynt yn dal trwydded i ymarfer gyfredol o dan y Ddeddf honno i eistedd fel aelodau meddygol o Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru.

TROSOLWG CYFFREDINOL O'R BIL

8. Mae'r Bil yn cynnwys tair adran fer.

SYLWADAU AR YR ADRANNAU

Adran 1 - Aelodaeth Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru

9. Mae adran 1 yn diwygio Atodlen 2 i Ddeddf Iechyd Meddwl 1983, sy'n gwneud darpariaeth ynghylch Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru.
10. Mae paragraff 1(b) o Atodlen 2 i Ddeddf Iechyd Meddwl 1983 yn darparu bod rhaid i Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru gynnwys aelodau, y cyfeirir atynt fel "medical members", sy'n ymarferwyr meddygol cofrestredig.
11. Mae adran 1(3) o'r Bil yn mewnosod diffiniad o'r term "registered medical practitioner" ym mharagraff 1 o Atodlen 2 i Ddeddf Iechyd Meddwl 1983. Diffinnir y term i olygu person sydd wedi ei gofrestru'n llawn o fewn ystyr "fully registered person" yn Neddf Meddygaeth 1983 (ni waeth a yw'r person hwnnw yn dal trwydded i ymarfer o dan y Ddeddf honno).
12. Mae adran 1(3) o'r Bil yn diwygio paragraff 1 o Atodlen 2 i Ddeddf Iechyd Meddwl 1983 ymhellach i ddarparu, os, cyn dwyn i rym y diffiniad newydd hwn o "registered medical practitioner", nad oedd person a benodwyd yn aelod meddygol yn dal trwydded i ymarfer o dan Ddeddf Meddygaeth 1983 (pa un ai ar yr adeg y'i penodwyd neu ar unrhyw adeg arall ers hynny), nad effeithir ar ddilysrwydd penodiad y person i Dribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru na'i aelodaeth o'r tribiwnlys hwnnw yn ystod y cyfnod hwnnw.

Adran 2 - Dod i rym

13. Mae adran 2 yn darparu y daw'r darpariaethau a nodir yn y Bil i rym drannoeth y diwrnod y caiff y Cydsyniad Brenhinol.

*Mae'r nodiadau hyn yn cyfeirio at Fil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru
(Aelodaeth) a gyflwynwyd i Senedd Cymru ar 13 Ionawr 2026*

Adran 3 – Enw byr

14. Mae adran 3 yn gwneud darpariaeth ar gyfer enw'r Ddeddf newydd yn y Gymraeg a'r Saesneg.

Atodiad 2

Mynegai o ofynion y Rheolau Sefydlog

Tabl

Rheol sefydlog		Adran	tudalennau/ paragraffau
26.6(i)	Datgan y byddai darpariaethau'r Bil o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd	Datganiad yr Aelod	1
26.6(ii)	Nodi amcanion polisi y Bil	Pennod 3 – Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael	5
26.6(iii)	Nodi a gafodd ffyrdd eraill o wireddu'r amcanion polisi eu hystyried ac, os felly, pam y cafodd yr ymagwedd a gymerir yn y Bil ei mabwysiadu	Rhan 2 – Asesiad Effaith Rheoleiddiol a'r Opsiynau	9 a 13
26.6(iv)	Nodi'r ymgynghori a gafwyd, os cafwyd unrhyw ymgynghori o gwbl, ar y canlynol: (a) amcanion polisi y Bil a'r ffyrdd o'u gwireddu; (b) manylion y Bil, ac (c) Bil drafft, naill ai yn llawn neu'n rhannol (ac os yn rhannol, pa rannau)	Pennod 4 – Ymgynghori	7

Rheol sefydlog		Adran	tudalennau/ paragraffau
26.6(v)	Nodi crynodeb o ddeiliant yr ymgynghori hwnnw, gan gynnwys sut a pham y mae unrhyw Fil drafft wedi cael ei ddiwygio	Pennod 4 – Ymgynghori	7
26.6(vi)	Os na chyhoeddwyd y Bil, neu ran o'r Bil, yn flaenorol fel drafft, datgan y rhesymau dros y penderfyniad hwnnw	Pennod 4 – Ymgynghori	7
26.6(vii)	Crynhoi yn wrthrychol yr hyn y bwriedir i bob un o ddarpariaethau'r Bil ei wneud (i'r graddau y mae angen esbonio hynny neu y mae angen cyflwyno sylwadau ar hynny) a rhoi'r wybodaeth arall sy'n angenrheidiol i esbonio effaith y Bil	Atodiad 1 – Nodiadau Esboniadol	17
26.6(viii)	Nodi'r amcangyfrifon gorau o'r canlynol: (a) y costau gweinyddol gros, y costau cydymffurfio gros a'r costau gros eraill y byddai darpariaethau'r Bil yn arwain atynt; (b) yr arbedion gweinyddol y byddai'r Bil yn arwain atynt; (c) costau gweinyddol net darpariaethau'r Bil; (d) dros ba gyfnodau amser y disgwyliad i'r holl gostau ac arbedion hynny godi; ac	Rhan 2 – Asesiad Effaith Rheoleiddiol	9

Rheol sefydlog		Adran	tudalennau/ paragraffau
	(e) ar bwy y byddai'r costau'n syrthio		
26.6(ix)	Unrhyw fanteision ac anfanteision amgylcheddol a chymdeithasol sy'n deillio o'r Bil na ellir eu mesur yn ariannol	Rhan 2 – Asesiad Effaith Rheoleiddiol	9
26.6(x)	Os yw'r Bil yn cynnwys unrhyw ddarpariaeth sy'n rhoi pŵer i wneud is-ddeddfwriaeth, nodi mewn perthynas â phob darpariaeth o'r fath: (a) y person neu'r corff y rhoddir y pŵer iddo ac ym mha fodd y mae'r pŵer i gael ei arfer; (b) pam y bernir ei bod yn briodol dirprwyo'r pŵer; ac (c) gweithdrefn y Senedd (os oes un) y mae'r is-ddeddfwriaeth a wnaed neu sydd i'w gwneud wrth arfer y pŵer i ddod oddi tani, a pham y barnwyd ei bod yn briodol ei gosod o dan y weithdrefn honno (ac nid ei gosod o dan unrhyw weithdrefn arall);	Pennod 5 – Y pŵer i wneud is-ddeddfwriaeth	8
26.6(xi)	Os yw'r Bil yn cynnwys unrhyw ddarpariaeth sy'n codi gwariant ar Gronfa Gyfunol Cymru, ymgorffori adroddiad gan yr Archwilydd Cyffredinol sy'n nodi ei farn ef ar a yw'r tâl yn briodol neu beidio	Nid yw gofyniad Rheol Sefydlog 26.6(xi) yn gymwys i'r Bil hwn	

Rheol sefydlog		Adran	tudalennau/ paragraffau
26.6(xii)	Nodi'r effaith bosibl (os o gwbl) ar y system gyfiawnder yng Nghymru a Lloegr yn sgil darpariaethau'r Bil ("asesiad effaith ar gyfiawnder"), yn unol ag adran 110A o'r Ddeddf.	Rhan 2 – Asesiadau Effaith	15 a 16
26.6B	Pan fo darpariaethau'r Bil yn deillio o ddeddfwriaeth sylfaenol bresennol, boed at ddibenion diwygio neu gydgrynhoi, rhaid darparu tabl tarddiadau i gyd-fynd â'r Memorandwm Esboniadol er mwyn esbonio'n glir beth yw'r berthynas rhwng y Bil a'r fframwaith cyfreithiol presennol.	Nid yw'r gofyniad yn Rheol Sefydlog 26.6B i gyflwyno Tabl Tarddiadau yn gymwys i'r Bil hwn, gan fod y Bil yn ddarn o ddeddfwriaeth annibynnol nad yw'n deillio o ddeddfwriaeth sylfaenol bresennol at ddibenion diwygio neu gydgrynhoi.	
26.6C	Pan fo'r Bil yn cynnig diwygio deddfwriaeth sylfaenol bresennol yn sylweddol, rhaid darparu atodlen i gyd-fynd â'r Memorandwm Esboniadol, yn nodi geiriad deddfwriaeth bresennol sy'n cael ei diwygio gan y Bil, ac yn nodi'n eglur sut y caiff y geiriad hwnnw ei ddiwygio gan y Bil.	Atodiad 3 – Atodlen o Ddiwygiadau	24

Atodiad 3

Atodlen o ddiwygiadau

Bil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth)

Y DIWYGIADAU SYDD I GAEL EU GWNEUD GAN
FIL TRIBIWNLYS ADOLYGU IECHYD MEDDWL CYMRU (AELODAETH)

Bwriedir i'r ddogfen hon ddangos sut y byddai paragraff 1 o Atodlen 2 i Ddeddf Iechyd Meddwl 1983 fel yr oedd yn gymwys o ran Cymru ar 5 Ionawr 2026 yn edrych fel y'i diwygid gan Fil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth) pe bai'n cael ei ddeddfu fel y'i cyflwynwyd ar 13 Ionawr 2026.

Mae'r testun sy'n cael ei ychwanegu gan Fil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth) wedi'i danlinellu, e.e. mae'r testun sy'n cael ei ychwanegu yn edrych fel hyn. Rhoddir cyfeiriad at y ddarpariaeth ddiwygio berthnasol yn y Bil yn y golofn dde ar bob tudalen.

Mae testun llawn paragraff 1 o Atodlen 2 i Ddeddf Iechyd Meddwl 1983 wedi'i gynnwys, er mwyn helpu i ddeall y diwygiadau arfaethedig.

Rhybudd

Mae'r testun hwn wedi'i lunio gan swyddogion yng Ngrŵp y Prif Weinidog yn Llywodraeth Cymru. Er bod pob ymdrech wedi'i gwneud i sicrhau ei fod yn gywir, ni ddylid dibynnu arno fel testun diffiniol o'r Ddeddf nac o'r Bil.

At ddiben helpu pobl i ddeall effaith Bil Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru (Aelodaeth) yn unig y mae'r testun wedi'i lunio. Ni fwriedir iddo gael ei ddefnyddio mewn unrhyw gyd-destun arall.

Atodlen 2 i Ddeddf Iechyd Meddwl 1983

Paragraff 1

*Yr adran
ddiwygio ym
Mil Tribiwnlys
Adolygu
Iechyd
Meddwl
Cymru
(Aelodaeth)*

Adran 1

(1) The Mental Health Review Tribunal for Wales shall consist of —

(a) a number of persons (referred to in this Schedule as “the legal members”) appointed by the Lord Chancellor and having such legal experience as the Lord Chancellor considers suitable;

(b) a number of persons (referred to in this Schedule as “the medical members”) being registered medical practitioners appointed by the Lord Chancellor; and

(c) a number of persons appointed by the Lord Chancellor and having such experience in administration, such knowledge of social services or such other qualifications or experience as the Lord Chancellor considers suitable.

(2) In sub-paragraph (1)(b), “registered medical practitioner” means a fully registered person within the meaning of the Medical Act 1983 (whether or not that person holds a licence to practise under that Act).

(3) If, before the coming into force of sub-paragraph (2), a person appointed as a medical member under this paragraph did not hold a licence to practise under the Medical Act 1983 (whether at the time of appointment or at any other time), that fact does not affect the validity of—

(a) the person’s appointment to the Mental Health Review Tribunal for Wales, or

(b) the person’s membership of that tribunal during that period.